

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

3 Ağustos 2026 – Sayı 120

Bu hizmet size **2blackdot** ve **Tema Grup** tarafından ücretsiz verilmektedir. **Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.**

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** **Yasal Uyarı:***** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı **2blackdot** ve **Hakan Çalışkantürk** sorumlu tutulamaz.

BM Genel Sekreteri'nin Ziyareti ve Diplomatik Çerçeve

"Hazırlık Olmadan Konferans Yok" İlkesi

Guterres, ucu açık ve başansızlıkla sonuçlanacak bir 5+1 toplantısından kaçınmak için güven artırıcı önlemler ve müzakere metodolojisi üzerinde önceden uzlaşma şartı getirdi.

Protokol Eşitliği ve Siyasi Muhataplık

Guterres'in adanın kuzeyinde KKTC Cumhurbaşkanı ile görüşmesi ve benzer protokol uygulaması, Kıbrıs Türk tarafının müzakere masasındaki eşit muhataplık tezini görünür kıldı.

16 Yıl Sonra İlk Ziyaret

27-29 Temmuz 2026 tarihlerindeki ziyaret, sürecin en üst düzeyde yeniden sahiplenilmesi bakımından sembolik ve tarihi bir önem taşıyor.

Türk Tarafının Stratejik Kırmızı Çizgileri

Egemen Eşitlik ve Eşit Uluslararası Statü

Türk tarafı, resmî müzakerelere geçilmeden önce Kıbrıs Türk halkının özden gelen egemen haklarının teyit edilmesini ve federasyon modelinin artık masada olmadığını savunuyor.

Türkiye'nin Etkin ve Fiili Garantörlüğü

1963-1974 deneyimleri ışığında, Türk askeri mevcudiyeti ve garantörlük hakları güvenliği sağlamak için hayati bir teminat olarak korunmaya devam edecek.

2017 Crans-Montana Müktesebatının Reddi

Geçmiş federasyon müzakerelerinin ve yakınlaşmalarının Türk tarafı için artık bağlayıcı olmadığı net bir şekilde ortaya koyuldu.

Uluslararası Hukuk ve GKRY'nin Sorumluluğu

"Ahde Vefa" İlkesinin İhlali

GKRY'nin 1960 kurucu antlaşmalarını tek tarafı askıya alması ve anayasal düzeni bozması, Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'ne göre açık bir ihlaldir.

Kolektif Cezalandırma ve Ambargolar

Kıbrıs Türk halkına yönelik 60 yıldır süren ekonomik ve sosyal izolasyonlar, uluslararası hukukta yasaklanan kolektif cezalandırma niteliğindedir ve tazminat gerektirir.

Taşınmaz Mal Komisyonu'na (TMK) Saldırı

AlHM tarafından meşru bir iç hukuk yolu olarak tanınan TMK'nın otoritesini sarsmaya yönelik tutuklama ve yargılama girişimleri "yargısal saldırganlık" olarak nitelendirilmektedir.

Muhtemel Gelişmeler ve Riskler

Eylül 2026: BM Genel Kurulu Beklentisi

Guterres'in görev süresinin 2026 sonunda dolacak olması nedeniyle, Eylül'deki BM Genel Kurulu kritik bir hazırlık eşiği olarak görülüyor.

Mekik Diplomasisi ve Hazırlık Belgesi

Şahsi temsilci Holguín'in; güven artırıcı önlemler, müzakere usulü ve özlü konulardan oluşan üç parçalı bir hazırlık belgesi oluşturması bekleniyor.

Doğu Akdeniz Enerji Denklemi

Hidrokarbon kaynaklarının hakkaniyet ilkesine göre paylaşımı hem bir risk hem de çözüm için potansiyel bir fırsat alanı olmaya devam ediyor.

Jeopolitik ve Küresel Gelişmeler:

BM GENEL SEKRETERİNİN KIBRIS ZİYARETİ VE KIRMIZI ÇİZGİLER

Uluslararası Sorumluluk Hukuku Çerçevesinde GKRY'nin Sorumluluğu

Giriş:

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres'in 27-29 Temmuz 2026 tarihlerinde gerçekleştirdiği Kıbrıs ziyareti, adada 16 yıl aradan sonra genel sekreter düzeyinde yapılan ilk ziyaret olması bakımından tarihidir ([BBC News Türkçe, 2026a](#)). Ziyaret sonucunda somut bir çözüm planı ya da takvimi açıklanmamış olsa da tarafların ve garantör ülkelerin katılımıyla genişletilmiş bir **"5+1" (veya 5+5) konferansının** düzenlenmesi yönünde bir mutabakat zemini aranmıştır ([TRT Avaz, 2026](#)).

Guterres'in ziyareti 2017'de Crans-Montana'da çöken kapsamlı müzakere girişiminden sonra sürecin en üst düzeyde yeniden sahiplenilmesi bakımından sembolik önem taşımıştır. Genel Sekreter, 28 Temmuz'da Nikos Hristodulidis ve KKTC Cumhurbaşkanı Tufan Erhürman'la ayrı ayrı görüşmüş; 29 Temmuz'da iki liderle BM kontrolündeki ara bölgede üçlü toplantı yapmıştır. Ayrıca iki toplumlu teknik komiteler, sivil toplum temsilcileri, Kayıp Şahıslar Komitesi ve UNFICYP yetkilileriyle temaslarda bulunmuştur (Associated Press, 2026a; Reuters, 2026a; Anadolu Ajansı, 2026b).

Ancak; Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin ziyareti, kapsamlı çözüm müzakerelerini yeniden başlatan bir anlaşma, yazılı çözüm planı veya bağlayıcı takvim üretmemiştir. Ziyaretin somut diplomatik sonucu, Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum tarafları ile Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık'ın, güven artırıcı önlemler, müzakere metodolojisi ve temel konular üzerinde yeterli hazırlık yapılması şartıyla yeni bir "5+1" toplantısına ilerleme konusunda prensipte mutabık kalmalarıdır. Guterres, sonuç vermeyecek yeni bir 5+1 toplantısı istemediğini, Eylül 2026'daki BM Genel Kurulu üst düzey haftasında Kıbrıs konusunda özel bir toplantı planlanmadığını ve BM'nin taraflara barışı dayatamayacağını açıkça belirtmiştir (BM Genel Sekreteri, 2026; Anadolu Ajansı, 2026b; Reuters, 2026b).

Dolayısıyla ortaya çıkan şey yeni bir çözüm süreci değil, **bir çözüm sürecinin hangi şartlarla başlatılabileceğini belirlemeye yönelik hazırlık sürecidir**. Bu aşamada Guterres'in üçlü formülü: önce güven artırıcı önlemlerde ilerleme, ardından müzakerelerin nasıl yürütüleceği konusunda metodolojik uzlaşma, son olarak da yönetim ve güç paylaşımı, mülkiyet, toprak, güvenlik ve garantiler gibi özlü konuların ele alınması. Bu sıralama, KKTC Cumhurbaşkanı Tufan Erhürman'ın "müzakere olsun diye müzakere" yapılmaması ve yeni bir sürecin sonuç odaklı, süreli ve önceki yakınlaşmaları koruyan bir yapıya kavuşturulması yönündeki yaklaşımıyla önemli ölçüde örtüşmektedir (Anadolu Ajansı, 2026b; Cyprus Mail, 2026).

Türk tarafı bakımından ziyaretin başlıca diplomatik kazanımları ise; "metodoloji" kavramının BM Genel Sekreteri'nin açıklamasına girmesi, Kıbrıslı Türk liderin görüşmelerde eşit siyasi muhatap olarak yer alması, üç garantörün sürecin merkezinde tutulması ve AB temsilcisinin 5+1 masasının¹ yeni bir üyesi olarak kabul edilmemesidir. Buna karşılık ziyaret, KKTC'nin tanınması, Kıbrıs Türk halkının "eşit uluslararası statüsünün" BM tarafından kabul edilmesi veya BM'nin iki devletli çözüme yönelmesi sonucunu doğurmamıştır. BM Güvenlik Konseyi'nin yürürlükteki çerçevesi hâlen siyasi eşitliğe dayalı iki toplumlu, iki kesimli federasyondur; **541 ve 550 sayılı kararların KKTC'nin tanınmasına ilişkin oluşturduğu engel de ortadan kalkmamıştır** (BM Güvenlik Konseyi, 1983, 1984, 2026).

Her ne kadar; Guterres'in kuzeyde Erhürman'la görüşmesi ve temaslara iki liderle ayrı fakat benzer protokol düzenleri içinde yürütülmesi, Kıbrıs Türk tarafının müzakere masasında eşit muhataplık tezini görünür kılmışsa da bu protokol eşitliği, uluslararası hukuk bakımından KKTC'nin devlet olarak tanınması anlamına gelmemektedir. BM'nin iyi niyet misyonlarında iki toplum liderinin eşit muhataplar olarak kabul edilmesi ile egemen devletlerin diplomatik tanınması farklı hukuki işlemlerdir. Bilindiği üzere BM Güvenlik Konseyi'nin 541 sayılı kararı kuzeydeki bağımsızlık ilanını hukuken geçersiz saymış; 550 sayılı karar ise devletlere kuzeyde kurulan yapıyı tanımama çağrısını yinelemiştir (BM Güvenlik Konseyi, 1983, 1984).

Uluslararası sorumluluk hukuku bakımından Türk tarafının GKRY'ye yöneltebileceği talepler; Ayrımcılık, kötü muamele, hareket özgürlüğü, belirli kişilere ait mülkiyet hakları, kayıp kişiler hakkında etkili soruşturma ve devam eden somut ihlaller bakımından bireyselleştirilebilir talepler yönünden güçlüdür. Buna karşılık KKTC'nin tanınması, ekonomik izolasyonun GKRY'ye yüklenmesi, hidrokarbonlar konusundaki hassasiyetler veya Rum tarafının silahlanmasının tek başına uluslararası haksız fiil sayılması pozitif hukuk bakımından güçlendirilmesi gereken

¹ 5+1 masası, Kıbrıs sorununun tarafların ve garantör ülkelerin BM himayesinde bir araya geldiği genişletilmiş görüşme formatıdır. "5" şu katılımcılardan oluşur: Kıbrıs Türk tarafı, Kıbrıs Rum tarafı, Türkiye, Yunanistan, Birleşik Krallık, "+1" ise Birleşmiş Milletlerdir; uygulamada toplantıya BM Genel Sekreteri başkanlık eder veya onu temsil eden bir BM yetkilisi süreci yürütür. Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık'ın masada bulunmasının nedeni, 1960 tarihli Garanti Antlaşması uyarınca üç ülkenin Kıbrıs'ın garantörleri olmasıdır. AB bu formülün içinde değildir. AB, teknik veya mali destek sağlayabilir; ancak klasik 5+1 formatında Kıbrıs Türk ve Rum tarafları, üç garantör ülke ve BM yer alır. AB, GKRY'yi bütün ada adına üye kabul ettiği için tarafsız bir garantör veya masanın "ikinci artısı" olarak değerlendirilemez.

taleplerdir. Bunun yanında adada hukuksuz biçimde üçüncü ülkelerle yapılan anlaşmalar kapsamında asker bulundurulması ayrıca ele alınması gereken konuların başında gelen konular arasındadır. **Devlet sorumluluğu hukuku bakımından her talep için GKRY'ye atfedilebilir bir davranış, ihlal edilen belirli bir birincil yükümlülük, zarar ve nedensellik mevcuttur.**

1. Kıbrıs Sorununda Geline Aşama ve Ziyaretin Özeti

BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, Kıbrıs Cumhurbaşkanı Nikos Christodoulides ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Tufan Erhürman ile önce ayrı ayrı, ardından ara bölgedeki BM İyi Niyet Misyonu Ofisi'nde üçlü görüşmeler gerçekleştirmiştir ([Londra Gazete, 2026](#)).

- **Koşullu 5+1 Konferansı Kararı:** Guterres, ucu açık ve sonuçsuz kalacak yeni bir diplomatik başarısızlıktan kaçınmak amacıyla, yeni bir 5+1 konferansının ancak güven yaratıcı önlemler, müzakere metodolojisi ve özlü konularda yeterli hazırlık yapıldıktan sonra toplanabileceğini belirtmiştir ([Guterres, 2026](#)).
- **Bölgesel Jeopolitik Riskler:** Genel Sekreter, Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'deki tırmanan jeopolitik gerilimlerin Kıbrıs adasını kırılganlaştırdığını vurgulayarak çözümsüzlüğün bölge güvenliği için risk barındırdığı uyarısını yapmıştır (TRT Avaz, 2026).
- **KKTC'nin Tutumu:** KKTC Cumhurbaşkanı Tufan Erhürman (BBC News Türkçe, 2026a). Rum tarafının Doğu Akdeniz'deki tek taraflı silahlanma projeleri ve İsrail ile yürüttüğü askeri nitelikli ortaklıklar Türk tarafınca ciddi bir rahatsızlık konusu olarak kayda geçirilmiştir (BBC News Türkçe, 2026a).

Hazırlık alanı	Beklenen işlevi	Türk tarafı bakımından önemi
Güven artırıcı önlemler	Günlük hayatı kolaylaştırmak, taraflar arasındaki iş birliğini görünür kılmak ve müzakere ortamını iyileştirmek	İzolasyonun hafifletilmesi, yeni geçiş kapıları, ticaret ve teknik iş birliği alanlarında somut kazanım sağlanması
Metodoloji	Görüşmelerin takvimini, geçmiş yakınlaşmaların statüsünü, karar alma yöntemini ve başarısızlık halinde ne olacağını belirlemek	Erhürman'ın dört maddelik yaklaşımının ve açık uçlu müzakere karşıtlığının kurumsallaştırılması
Özlü konular	Yönetim ve güç paylaşımı, mülkiyet, toprak, AB, ekonomi, güvenlik ve garantilerin ele alınması	Siyasi eşitlik, etkin katılım, Türkiye'nin garantörlük rolü ve iki tarafın statüsünün tartışılması

Genel Sekreter, güven artırıcı önlemler ve metodoloji hazırlıkları tamamlanmadan yeni bir 5+1 toplantısının yalnızca önceki başarısız toplantılara bir yenisini eklemesini istememektedir (BM Genel Sekreteri, 2026; Anadolu Ajansı, 2026b).

5+1 formülü, Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum tarafları ile Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık'ın, BM Genel Sekreteri'nin başkanlığında bir araya gelmesini ifade etmektedir. Bu format, yalnızca iki toplumun iç anayasal düzenini değil, 1960 Garanti ve İttifak düzenlemeleriyle bağlantılı güvenlik ve dış boyutları da ele alabilmektedir. Ancak 5+1'in toplanması otomatik olarak resmî kapsamlı müzakerelerin başladığı anlamına gelmez. Daha önceki gayriresmî genişletilmiş toplantılar da esas itibarıyla "ortak zemin" bulunup bulunmadığını sınıamıştır.

Guterres'in "BM barışı dayatamaz" vurgusu, ziyaretin sınırını da göstermektedir. Genel Sekreter taraflar arasında köprü kurabilir, öneriler geliştirebilir ve garantörleri harekete geçirebilir; fakat ortak çözüm modelini tek taraflı ilan edemez. BM Güvenlik Konseyi kararlarında belirtilen federasyon çerçevesinden ayrılmak da yalnızca Genel Sekreter'in takdiriyle mümkün değildir. Böylesi bir değişiklik için tarafların anlaşması, garantörlerin desteği ve büyük ihtimalle Güvenlik Konseyi'nin yeni siyasi-hukuki çerçeveyi onaylaması gerekir (BM Güvenlik Konseyi, 2026; Associated Press, 2026b).

Guterres'in Eylül 2026 BM Genel Kurulu haftasında Kıbrıs toplantısı planlanmadığını söylemesi ve görev süresinin 2026 sonunda bitecek olması, Genel Sekreter açısından diplomatik zamanın daraldığını göstermektedir. Bununla birlikte yeni 5+1 için tarih verilmemesi, hazırlıkların sonuçlandırılmasının Genel Sekreter'in görev süresini aşabileceğini de ortaya koymaktadır. Ziyaret bu nedenle bir "son şans konferansı"ndan ziyade, mevcut **Genel**

Sekreter'in halefine devredilebilecek bir süreç mimarisi oluşturma girişimi olarak da okunabilir (Anadolu Ajansı, 2026b; Associated Press, 2026b).

2. Muhtemel Gelişmeler

Kıbrıs Türk tarafı ve Türkiye Cumhuriyeti, 2017 yılındaki Crans-Montana görüşmelerinin çökmesinin ardından federasyon modelinin tükendiğini ilan etmiştir. Türk tarafının güncel ve stratejik tezleri ile muhtemel gelişmeler şu başlıklar altında toplanmaktadır:

- **En muhtemel kısa vadeli gelişme**, BM Genel Sekreteri'nin şahsi temsilcisi María Ángela Holguín'in taraflar ve garantörler arasında mekik diplomasisini sürdürmesi ve 5+1 öncesinde üç parçalı bir hazırlık belgesi oluşturulmasıdır. Bu belgenin birinci bölümünde güven artırıcı önlemler, ikinci bölümünde müzakere usulü ve üçüncü bölümünde tarafların özlü konulardaki başlangıç pozisyonları yer alabilir. Bu, Guterres'in **"hazırlık olmadan konferans yok"** yaklaşımının doğal sonucudur (BM Genel Sekreteri, 2026; Security Council Report, 2026).
- **Güven artırıcı önlemler süreci sıfırdan başlamamaktadır**. Mart 2025'teki gayriresmî genişletilmiş toplantıda **yeni geçiş noktaları, mayın temizleme, gençlik teknik komitesi, çevre, ara bölgede güneş enerjisi, mezarlıkların restorasyonu gibi alanlar ele alınmış**; Temmuz 2025 toplantısında bazı başlıklarda ilerleme sağlanmasına rağmen yeni geçiş kapıları konusunda sonuç alınamamıştır. 2025 sonundaki liderler temalarında Hellim/Halloumi, geçiş kapılarındaki yoğunluk ve Mia Milia/Haspolat atık su tesisinden su aktarımı gibi konular öne çıkmıştır (Reuters, 2025a, 2025b; Associated Press, 2025).
- **KKTC açısından yeni geçiş kapıları tek başına yeterli değildir**. Doğrudan ticaret, uluslararası temaslar, spor ve kültür alanlarında kolaylaştırıcı uygulamalar, Kıbrıslı Türk işletmelerinin AB pazarına erişimi ve Yeşil Hat ticaretinin genişletilmesi gibi konuların da pakete alınması istenebilir. Avrupa Birliği 2004'te Kıbrıs Türk toplumunun izolasyonunu sona erdirmeye ve ekonomik gelişmesini teşvik etme iradesini açıklamış; daha sonra mali yardım ve Yeşil Hat düzenlemelerini hayata geçirmiştir. Ancak Komisyonun doğrudan ticaret düzenlemesi önerisi kasıtlı olarak AB Konseyi'nde sonuçlandırılmamıştır (Avrupa Komisyonu, t.y.).
- **Yeni 5+1'in toplanması orta derecede güçlü bir ihtimaldir**; buna karşılık bu toplantının doğrudan kapsamlı müzakere başlatması daha düşük ihtimallidir. Daha gerçekçi sonuç, tarafların aşağıdaki yönetsel unsurlarda anlaşması olacaktır: siyasi eşitliğin BM kararlarındaki anlamının teyidi, geçmiş yakınlaşmaların hangi ölçüde korunacağını belirleme, görüşmeler için aşamalı bir takvim, anlaşmazlıkların liderler veya garantörler düzeyine taşınma yöntemi ve sürecin başarısızlığı hâlinde yapılacak resmî değerlendirme.
- **Genel Sekreter, Güvenlik Konseyi kararlarını tek başına değiştiremez ve üçüncü devletleri diplomatik tanımaya zorlayamaz**. Bunun yerine daha uygulanabilir bir formül, belirli bir süre sonunda bağımsız gözden geçirme yapılması, hangi tarafın yükümlülüklerini yerine getirmediğinin Genel Sekreter raporunda açıkça belirtilmesi ve Kıbrıslı Türklere yönelik gereksiz temas ve ticaret sınırlamalarının çözümden bağımsız olarak gözden geçirilmesi olabilir. Bu, Türk tarafının **"sonuçsuzluğun maliyetsiz kalmaması"** talebini, BM hukuk düzeniyle daha uyumlu hâle getirir (BM Güvenlik Konseyi, 1983, 1984; Avrupa Komisyonu, t.y.).
- **Bir diğer muhtemel formül, nihai çözüm modeli üzerindeki anlaşmazlığı geçici olarak paranteze alan bir "çifte dil" kullanılmasıdır**. Örneğin metinde bir yandan BM Güvenlik Konseyi kararlarındaki siyasi eşitliğe atıf yapılırken, diğer yandan iki tarafın müzakerelere eşit statüde katıldığı ve bir tarafın diğerini temsil etmediği kaydedilebilir. Türk tarafı bunu egemen eşitliğe doğru bir adım olarak yorumlayabilir. Böyle bir yapıcı belirsizlik 5+1'in toplanmasına yetebilir; fakat özlü müzakereler başladığında aynı belirsizliğin yönetim ve güç paylaşımı başlığında yeniden ortaya çıkması kaçınılmazdır.
- **Kapsamlı müzakerelere geçilmesi hâlinde en zor başlık yine güvenlik ve garantiler olacaktır**. Rum tarafı Türkiye'nin tek taraflı müdahale hakkının ve kalıcı askerî varlığının sona ermesini isterken Türk tarafı 1963–1974 deneyimini, Kıbrıs Türklerinin yalnızca anayasal hükümlere dayalı bir güvenlik sistemine razı olmaması gerektiğinin kanıtı olarak görmektedir. Geçmişte Crans-Montana'nın çöküşünde bu başlık belirleyici olmuştur (Reuters, 2026a; Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, t.y.). Yine önemini koruyacaktır.
- **Mülkiyet ve toprak konusunda kapsamlı çözümden önce büyük bir siyasi uzlaşma beklenmemelidir**. Bu yaklaşım Kıbrıs Türk mallarına ilişkin iddiaları da aynı kurumsal mekanizma içinde ele almalıdır.
- **Hidrokarbonlar da hem risk hem fırsat oluşturmaktadır**. Deniz yetki alanlarının nihai sınırlandırılması ve ruhsatlandırma yetkisi üzerindeki anlaşmazlık mevcut uluslararası konjonktür ve enerji alanındaki güncel ve muhtemel (İran, Ukrayna vb.) gelecekteki krizler etkisinde çözümsüz kalabilir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, t.y.).
- **Sürecin yeniden kilitlemesi ihtimali de önemlidir**. Ankara'nın egemen eşitlik ve eşit uluslararası statünün müzakerelerden önce teyidinde haklı ısrarı, Rum tarafının ise yalnızca BM federasyon parametreleri çerçevesinde görüşmeyi kabul etmesi hâlinde ortak zemin kurulamayabilir.

3. Uluslararası Sorumluluk Hukuku Çerçevesinde GKRY'nin Yükümlülükleri, Türkiye ve KKTC'nin Talepleri

Devletlerin uluslararası sorumluluğuna ilişkin temel kurallar, BM Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun 2001 tarihli Devletlerin Uluslararası Haksız Fiillerden Sorumluluğu Maddelerinde sistemleştirilmiştir. Bir devletin sorumluluğunun doğması için iki kurucu unsur gerekir: davranışın uluslararası hukuka göre devlete atfedilebilir olması ve davranışın o devlet için yürürlükte bulunan bir uluslararası yükümlülüğü ihlal etmesi. Devlet, davranışın kendi iç hukukuna uygun olduğunu ileri sürerek uluslararası sorumluluktan kurtulamaz (UHK, 2001, md. 1-3).

Öncelikle hatırlamak lazım; Türkiye'nin 1963-1964'te Rum tarafınca gerçekleştirilen olaylara dönük hukuki girişimleri, bugünkü devlet sorumluluğu terminolojisiyle şu şekilde sınıflandırılabilir:

- **İhlalin bildirilmesi ve hakların saklı tutulması:** Anayasa değişikliklerine yönelik diplomatik protestolar ve BM mektupları, Türkiye'nin Rum makamlarının davranışlarına rıza göstermediğini ortaya koymuştur.
- **İhlalin durdurulması:** Türkiye; saldırıların, ablukanın, anayasal dışlamanın ve Türk bölgelerine yönelik askerî operasyonların sona erdirilmesini istemiştir.
- **Eski hâle getirme:** Türkiye'nin temel talebi, Kıbrıslı Türklerin Cumhurbaşkanı Yardımcılığı, Bakanlar Kurulu, Parlamento, yargı ve kamu yönetimindeki anayasal konumlarına geri döndürülmesiydi. Bu talep, günümüz hukukundaki restitüsyon kavramına yaklaşmaktadır.
- **Tekrar etmeme güvencesi:** Türkiye, anayasal ortaklığın ve etkin garantilerin yeniden işler hâle getirilmesini gelecekteki ihlalleri önleyecek güvence olarak görmüştür.
- **Barışçıl çözüm yollarına başvurma:** Garantörler arası danışmalar, Londra Konferansı, BM Güvenlik Konseyi, UNFICYP, BM arabuluculuğu, Washington görüşmeleri ve Acheson süreci bu kapsamdaydı.

Bu nedenle Türkiye'nin o dönemdeki yaklaşımı, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin sorumluluğunu yargısal yolla kesinleştirmekten ziyade, ihlali durdurmak, Kıbrıslı Türkleri korumak ve 1960 anayasal düzenini yeniden kurmak amacı taşıyan diplomatik, kurumsal ve gerektiğinde askerî tedbirlerden oluşmuştur.

Öncelikli olarak "Kıbrıs Türkleri haksızlığa uğramıştır" şeklindeki tarihsel-siyasal iddialara dair her talepte şu sorulara ilişkin cevaplar yer almalıdır:

- **İhlal edildiği ileri sürülen birincil kural nedir:** Garanti Antlaşması, insan hakları sözleşmesi, mülkiyet hakkı, ayrımcılık yasağı, etkili soruşturma yükümlülüğü veya başka bir norm mu?
- Fiil veya ihmal o dönemki Kıbrıs Cumhuriyeti'nin hangi organına atfedilmektedir?
- Yükümlülük olay tarihinde o dönemki Kıbrıs Cumhuriyeti bakımından yürürlükte miydi?
- **İhlal anlık mı, devam eden nitelikte mi,** yoksa birden fazla davranıştan oluşan **bileşik bir ihlal midir?**
- Türkiye, KKTC veya ilgili birey/bireyler hangi zarara uğramıştır ve davranışla zarar arasında **nedensellik var mıdır?**
- Talebi ileri sürmek için yetkili bir uluslararası mahkeme veya kabul edilmiş başka bir uyuşmazlık çözüm yolu bulunmakta mıdır?

UHK Maddelerinin 13. maddesi, bir devletin davranış tarihinde bağlı olduğu yükümlülükler bakımından sorumlu tutulabileceğini belirtmektedir. **Bu hüküm, 1963-1964 olaylarına net bir şekilde uygulanabilir.** Bununla birlikte geçmişte başlayan el koyma, ayrımcı mevzuat, kayıp kişiler hakkında soruşturmasızlık veya mülkiyete erişimin sürekli engellenmesi gibi durumların günümüzde de devam ettiği kanıtlanabilirse "**devam eden ihlal**" yaklaşımı dahil uygulanabilir (UHK, 2001, md. 13-15).

Atıf konusu da tarihsel olaylar bakımından kritiktir. Rum polisinin, ordusunun, kamu makamlarının veya mahkemelerinin davranışları doğrudan devlete atfedilebilir. **EOKA, EOKA-B veya başka silahlı grupların her eylemi; grubun devletin talimatı, yönlendirmesi veya kontrolü altında hareket ettiği ya da devletin eylemi sonradan kendi fiili olarak benimsediği tüm tarihi belgelerle ortaya koyulmalıdır.** Devletin olayları önlemek veya etkili biçimde soruşturmak konusunda bağımsız bir pozitif yükümlülüğü vardır ve **ihmalden sorumluluk gündeme gelebilir** (UHK, 2001, md. 4, 8 ve 11).

Günümüzdeki uluslararası sorumluluk hukuku bakımından Rum polisinin, ordusunun, bakanlıklarının ve diğer kamu organlarının eylemleri doğrudan Kıbrıs Cumhuriyeti'ne atfedilebilir. Özel veya paramiliter grupların bütün eylemlerinin devlet talimatı, yönlendirmesi, kontrolü ya da eylemlerin devletçe sonradan benimsenmesi üzerinde durularak bununla birlikte devletin önleme, koruma ve etkili soruşturma yükümlülüklerini yerine getirmemesi, doğrudan atıf kanıtlanamasa bile ayrı bir sorumluluk sebebi oluşturacağı daima göz önünde bulundurulmalıdır.

KKTC'nin ayrı devlet niteliği Türk tarafınca savunulsa da yalnızca Türkiye tarafından tanınması, KKTC'nin klasik devletlerarası sorumluluk mekanizmalarını ve uluslararası yargı yollarını kendi adına kullanmasını önemli ölçüde sınırlasa da **Türkiye'nin girişimleri devam etmelidir** (BM Güvenlik Konseyi, 1983, 1984). Uluslararası Sorumluluk Hukuku kuralları uyarınca, bir devletin uluslararası hukuka aykırı her eylemi, o devletin uluslararası sorumluluğunu doğurur ve bu durum aykırılığın ortadan kaldırılması ile zararın tazmin yükümlülüğünü beraberinde getirir ([BM Uluslararası Hukuk Komisyonu \[ILC\], 2001, md. 1\).](#)

Kodifiye edilmiş bu kurallar çerçevesinde GKRY'nin güncel eylemleri ise, kurucu antlaşmaların ihlali, haksız ambargolar, mülkiyet haklarına saldırı ve deniz yetki alanlarının gaspı başlıkları altında, uluslararası hukuktaki emsal davalar ve kuramsal gerekçelerle şu şekilde derinleştirilebilir:

3.1. Kurucu Antlaşmaların İhlali, "Ahde Vefa" İlkesi ve Devletin Sürekliliği

1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kuran Garanti ve İttifak Antlaşmaları, adadaki anayasal düzenin tek taraflı olarak değiştirilmesini ve adanın herhangi bir devletle kısmen veya tamamen birleşmesini (Enosis) kesin bir dille yasaklamıştır.

- **Hukuki Gerekçe ve İhlal:** Rum tarafının 1963 Akritas Planı ile Kıbrıs Türklerini devlet mekanizmasından silah zoruyla dışlaması ve anayasayı tek taraflı askıya alması, *Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nin 26. maddesinde düzenlenen "**Ahde Vefa**" (**Pacta Sunt Servanda**) ilkesinin açık ihlalidir. GKRY, her ne kadar 1960 cumhuriyetinin tek meşru devamı olduğunu iddia etse de uluslararası hukukta bir devletin organlarının veya rejiminin değişmesi, o devletin daha önce imzaladığı kurucu antlaşmalardan doğan yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz.
- **Emsal Uluslararası Karar:** Uluslararası Adalet Divanı (UAD), **Gabcíkovo-Nagymaros Projesi Davası (Macaristan v. Slovakya, 1997)** kararında, tarafların iç siyasi veya rejim değişikliklerini gerekçe göstererek uluslararası antlaşmaları tek taraflı olarak feshedemeyeceğine veya askıya alamayacağına hükmetmiştir ([UAD, 1997](#)). Bu emsal doğrultusunda GKRY, 1960 kurucu antlaşmalarını ihlal eden eylemlerinden ötürü hukuken sorumludur.
- **Türk Tarafının Talebi:** Türkiye ve KKTC, GKRY'nin 1960'tan bu yana gasp ettiği "Kıbrıs Cumhuriyeti" unvanını tek başına temsil edemeyeceğinin hukuken tescilini; kurucu antlaşmaların ihlaliyle ortaya çıkan fiili durumun (fait accompli) hukuki bir hak doğuramayacağı (**Ex injuria jus non oritur** ilkesi) esasına dayanarak Kıbrıs Türk halkının gasp edilen kurucu ortaklık haklarının iadesini veya eşit egemen statü olarak tazmin edilmesini talep etmelidir.

3.2. Kolektif Cezalandırma Olarak Haksız Ambargolar ve İnsan Hakları İhlalleri

Kıbrıs Türk halkı, 1964 yılından bu yana BM Güvenlik Konseyi'nin 186 sayılı siyasi kararı arkasına sığınan Rum yönetiminin baskısıyla haksız ekonomik, sosyal ve kültürel izolasyonlara maruz bırakılmaktadır ([Tatar, 2026c](#)).

- **Hukuki Gerekçe ve İhlal:** GKRY tarafından KKTC'ye uygulanan topyekûn abluka, doğrudan ticaret engelleri ve seyahat kısıtlamaları, uluslararası hukukta yasaklanmış olan "**kolektif cezalandırma**" niteliğindedir. Bu durum, *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi* ve *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)* ile koruma altına alınan seyahat özgürlüğü, mülkiyet hakkı, ticaret serbestisi ve halkların ekonomik kalkınma hakkı gibi emredici nitelikteki (*jus cogens*) temel insan hakları normlarına aykırıdır. ILC Madde Taslağı'nın 31. maddesi uyarınca, sorumlu devlet uluslararası hukuka aykırı fiilinin neden olduğu tüm zararları tazmin etmekle yükümlüdür (BM Uluslararası Hukuk Komisyonu [ILC], 2001).
- **Emsal Uluslararası Karar:** UAD, **Wall Advisory Opinion (Filistin Duvarı Danışma Görüşü, 2004)** kararında, bir devletin güvenlik veya egemenlik iddiasıyla sivil bir nüfusa yönelik uyguladığı haksız kısıtlamaların, ekonomik ve sosyal hakları felç etmesi durumunda uluslararası sorumluluk doğuracağını ve bu durumun derhal sonlandırılarak zararın tazmin edilmesi gerektiğini belirtmiştir ([UAD, 2004](#)).
- **Türk Tarafının Talebi:** Türk tarafı, on yıllardır süren bu haksız engellemelerin yarattığı ekonomik kayıpların ve kalkınma mahrumiyetinin uluslararası hukuk nezdinde tazmin edilmesini; doğrudan uçuş, doğrudan ticaret ve uluslararası spor/kültür müsabakalarına katılım haklarının derhal teslim edilmesini talep etmelidir ([Tatar, 2026a](#)).

3.3. Doğu Akdeniz'deki Doğal Kaynakların Gaspı ve Deniz Hukukunda "Hakkaniyet" İlkesi

GKRY, adanın tek meşru hükümetiymiş gibi hareket ederek Doğu Akdeniz'de tek taraflı Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) ilan etmiş ve uluslararası şirketlere ruhsat sahaları ihdas etmiştir.

- **Hukuki Gerekçe ve İhlal:** Uluslararası deniz hukukunun (özellikle BM Deniz Hukuku Sözleşmesi - BMDHS Madde 74 ve 83) ve uluslararası örf ve adet hukukunun en temel ilkesi, deniz alanlarının sınırlandırılmasında ve kaynakların paylaşımında "**Hakkaniyet İlkesi**" (**Equitable Principles**) ve coğrafyanın üstünlüğü prensibidir. Kıbrıs adası üzerindeki iki halkın, ada etrafındaki kıta sahanlığı ve MEB üzerindeki doğal kaynaklarda eşit ve devredilemez hakları (ab initio ve ipso facto) bulunmaktadır. GKRY'nin, Kıbrıs Türklerinin onayını almadan tek taraflı olarak sismik ve sondaj faaliyetleri yürütmesi, bu kaynakları lisanslandırması ve gelir elde etmeye çalışması, uluslararası sorumluluk doğuran bir hak gaspıdır.
- **Emsal Uluslararası Karar:** UAD, **Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davaları (Almanya v. Danimarka/Hollanda, 1969)** kararında, deniz alanlarının sınırlandırılmasının adil bir sonuç doğuracak şekilde hakkaniyet ilkelerine göre yapılması gerektiğini ve taraflardan birinin diğerinin hakkını tamamen sıfırlayacak tek taraflı tasarruflarda bulunamayacağını hükme bağlamıştır ([UAD, 1969](#)). Benzer şekilde, **Guyana v. Surinam (2007)**

tahkim kararında, uyuşmazlık bulunan deniz alanlarında taraflardan birinin tek taraflı olarak yürüttüğü ekonomik faaliyetlerin, diğer tarafın haklarını ihlal ettiği ve uluslararası hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir (Kalıcı Tahkim Mahkemesi [PCA], 2007).

- **Türk Tarafının Talebi:** GKRY, tek taraflı sismik ve sondaj faaliyetlerini derhal durdurmakla yükümlüdür. Türkiye ve KKTC, deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında KKTC'nin haklarının korunmasını ve hidrokarbon kaynaklarında adil çözümlerin hayata geçirilmesini şart koşmalıdır (Tatar, 2026a).

3.4. Taşınmaz Mal Komisyonu'nun Baypas Edilmesi ve Mülkiyet Haklarının Siyasallaştırılması

Son dönemde GKRY, KKTC'deki taşınmaz mülklerin satış ve geliştirme süreçlerine dahil olan yabancı yatırımcıları, müteahhitleri ve hatta bazı Kıbrıslı Türkleri tutuklama, Avrupa Tutuklama Emri (EAW) çıkarma ve yargılama yoluna giderek KKTC ekonomisini baltalama stratejisi izlemektedir (Tatar, 2026a).

- **Hukuki Gerekçe ve İhlal:** Bu pratik, uluslararası hukukta kabul görmüş "etkili iç hukuk yolu" mekanizmalarının ve yargısal saygı ilkelerinin ihlalidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Kıbrıs'taki mülkiyet uyuşmazlıklarının çözümü için KKTC bünyesinde kurulan Taşınmaz Mal Komisyonu'nu (TMK) meşru ve etkili bir iç hukuk yolu olarak tanımıştır. GKRY'nin, uluslararası bir mahkeme tarafından tescillenmiş bu mekanizmayı hiçe sayarak ceza hukuku araçlarıyla mülkiyet meselesini siyasallaştırması ve mülkiyet hakkının barışçıl çözümünü engellemesi, uluslararası planda devletin yargı yetkisini kötüye kullanması (abuse of process) anlamına gelir.
- **Emsal Uluslararası Karar:** AİHM, **Demopoulos ve Diğerleri v. Türkiye (2010)** kararında, mülkiyet uyuşmazlıklarında TMK'nin uluslararası hukuka uygun, mülkiyet hakkının iadesi, takası veya tazminatını sağlayan meşru bir mekanizma olduğunu kesin olarak karara bağlamıştır (AİHM, 2010). GKRY'nin bu mekanizmayı kullanan kişileri cezai takibata uğratması, AİHM içtihatlarının ruhuna ve uluslararası hukuk düzenine aykırıdır.
- **Türk Tarafının Talebi:** GKRY, Kıbrıs Türk ekonomisini çökertmeye ve mülkiyet rejimini sabote etmeye yönelik saldırgan cezai pratiklerine ve tutuklama politikalarına derhal son vermelidir. Türk tarafı, mülkiyet uyuşmazlıklarının çözümünde uluslararası hukukun tanıdığı Taşınmaz Mal Komisyonu'na saygı duyulmasını, bu mekanizmanın işleyişinin engellenmemesini ve haksız tutuklamalardan doğan manevi ve maddi zararların GKRY tarafından tazmin edilmesini talep etmelidir (Tatar, 2026a).

Sonuç 1: Tarihsel ve Hukuki Hakikatler Işığında Kıbrıs'ta Yeni Paradigmaya Geçiş Zorunluluğu Kıbrıs Sorununun altmış yılı aşkın geçmişi ve BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'in son adayı ziyaretiyle tescillenen diplomatik tıkanıklık, federasyon temelli çözüm modellerinin tamamen tükendiğini hukuken ve fiilen ortaya koymuştur. Uluslararası Sorumluluk Hukuku normları, kurucu antlaşmalar, uluslararası mahkeme içtihatları ve hakkaniyet ilkeleri bir arada değerlendirildiğinde, Türk tarafının savunduğu egemen eşitlik ve iki devletli çözüm tezlerinin yalnızca bir siyasi tercih değil, gecikmiş bir hukuki hakkın teslimi olduğu açıkça görülmektedir.

Uluslararası hukuk zemininde ve güncel olaylar bağlamında ortaya çıkan net tabloda;

- Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY);1960 kurucu antlaşmalarını Akritas Planı ve kanlı saldırılarla çiğneyerek "Ahde Vefa" ilkesini açıkça ihlal etmiş,
- Ortaklık devletini silah zoruyla gasp etmesine rağmen uluslararası toplum tarafından haksızca "tek meşru hükümet" olarak tanınmanın avantajıyla, Kıbrıs Türk halkına yönelik altmış yıldır insanlık dışı bir "kolektif cezalandırma" (ambargo ve izolasyon) suçu işlemiş,
- Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarında coğrafyanın üstünlüğünü ve Hakkaniyet İlkesini hiçe sayarak, Kıbrıs Türklerinin adanın doğal kaynakları üzerindeki devredilemez haklarını gasba yeltenmiş,
- AİHM'in meşru bir iç hukuk yolu olarak tescillediği Taşınmaz Mal Komisyonu'nun (TMK) hukuki otoritesini sabote etmek amacıyla ceza hukuku araçlarını ve Avrupa Tutuklama Emri (EAW) mekanizmasını kötüye kullanarak yargısal bir saldırganlık (abuse of process) sergilemiştir.

Uluslararası Sorumluluk Hukukunun en temel kaidesi, uluslararası hukuka aykırı fiiller icra eden bir devletin, bu fiillerin yarattığı tüm maddi ve manevi zararları tazmin etmekle ve hukuka aykırı durumları derhal sonlandırmakla yükümlü olmasıdır.

Hukukun genel ilkelerinden biri olan "Ex injuria jus non oritur" (Hukuka aykırılıktan hak doğmaz) prensibi uyarınca, GKRY'nin 1963 yılından bu yana sürdürdüğü işgal ve gasp politikası, ona Kıbrıs adasının bütünü ve deniz yetki alanları üzerinde tek taraflı bir egemenlik hakkı bahşedemez.

Bu doğrultuda, düzenlenmesi muhtemel bir 5+1 konferansının veya yeni bir müzakere sürecinin başlayabilmesi, GKRY'nin bu hukuk dışı ve saldırgan politikalardan vazgeçmesine bağlıdır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsü tescil edilmeden, Kıbrıs Türk halkı üzerindeki haksız ambargolar kaldırılmadan ve Rum tarafının Doğu Akdeniz'deki tek taraflı doğalgaz/enerji gaspları ile hukuka aykırı tutuklama hamleleri derhal son bulmadan masaya dönülmesi, GKRY'nin hukuk ihlallerini meşrulaştırmaktan başka bir amaca

hizmet etmeyecektir. **Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, uluslararası hukuktan doğan ahdi, tarihi ve coğrafi haklarını askeri, siyasi ve diplomatik tedbirler olarak korumakta kararlıdır; adada adil, kalıcı ve sürdürülebilir bir barış ancak masada iki eşit egemen devletin varlığının peşinen kabul edilmesiyle mümkündür.**

Sonuç 2: Kırmızı Çizgiler

BM'nin yerleşik parametreleri hâlen iki kesimli, iki toplumlu federasyon ile tek egemenlik ve tek uluslararası kişilik esasına dayanırken Türkiye'nin güncel resmî tezi iki devletin egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsüdür. Buna rağmen Rum yönetimi, bütün Ada'yı temsilen 1 Mayıs 2004'te Avrupa Birliği'ne üye olmuş; AB müktesebatının yalnızca Rum yönetiminin etkili kontrol kullanmadığı kuzey kesiminde askıya alınmasıyla mevcut temsil eşitsizliği kurumsallaşmıştır (Avrupa Birliği, 2003). Nitekim Rum tarafı, görüşmelerin Crans-Montana'da kaldığı yerden ve mevcut BM parametreleri temelinde yeniden başlamasını savunurken Türk tarafı, federasyon görüşmelerinin tüketildiğini, yeni sürecin Kıbrıs Türk halkının özden gelen egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsü üzerine kurulması gerektiğini net bir şekilde ortaya koymuştur (Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 2021).

Buna rağmen sözde “ortak zemin bulunması” amacıyla başlatılan gayriresmî temasların, herhangi bir açık karar alınmadan tedricen federasyon müzakerelerine dönüşmesi Türk tarafı açısından başlıca tehlikedir. Güven artırıcı önlemlerle başlayan süreç; önce teknik komitelerin genişletilmesi, ardından geçmiş yakınlaşmaların ve Crans-Montana müktesebatının yeniden gündeme getirilmesi, daha sonra da kapsamlı bir BM belgesinin hazırlanması şeklinde ilerleyebilir. Böyle bir yöntem, Türk tarafının iki devletli çözüm tezini daha müzakere başlamadan etkisizleştirebilir ve Kıbrıs Türklerini yeniden “devlet sahibi eşit taraf” yerine “Kıbrıs Cumhuriyeti içindeki toplum” konumuna indirebilir.

Bu nedenle resmî müzakerelere geçilmeden önce Kıbrıs Türk tarafının egemen eşitliğinin ve eşit uluslararası statüsünün açık biçimde teyit edilmesi gerekmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2026).

Diğer tarftan 1963–1974 döneminde yaşanan olaylar, yalnızca anayasal güvencelerin veya uluslararası izleme mekanizmalarının Kıbrıs Türklerinin güvenliğini sağlamaya yetmediğini göstermiştir. Bu nedenle Türkiye'nin etkin ve fiilî garantisi, kapsamlı bir çözüm karşılığında vazgeçilebilecek geçici bir düzenleme değil, Kıbrıs Türk halkının varlığı ve güvenliği bakımından hayati bir teminattır. Siyasi düzenin dayanıklılığı kesin biçimde güvenceye alınmadan asker sayısının azaltılması, müdahale hakkının kaldırılması veya garanti sisteminin sembolik bir yapıya dönüştürülmesi telafisi mümkün olmayan bir güvenlik açığı yaratacaktır.

Avrupa Birliği'nin yeni sürece gözlemci veya destekleyici aktör olarak dâhil edilmesi de Türk tarafı açısından reddedilmelidir. AB, Rum yönetimini 2004'te Kıbrıs Cumhuriyeti adıyla üye kabul etmiştir. Dolayısıyla Rum tarafı, çözüm müzakerelerinde yalnızca Kıbrıslı Rumları temsil eden bir taraf değil, aynı zamanda AB üyesi bir devlet olarak kurumsal avantajlara sahiptir. Bu nedenle Türk tarafının kabul edeceği bir anlaşmanın bütün temel hükümlerinin AB birincil hukukuna dönüştürülmesi ve daha sonra tek taraflı biçimde değiştirilememesi gerekir.

Özellikle hidrokarbon kaynakları, deniz yetki alanları, güvenlik iş birliği ve askerî mevcudiyet alanlarında azami hassasiyet Kıbrıs Türk tarafının Türkiye ile doğrudan ve egemen ilişki kurma kapasitesini bakımından hayatidir.

Bu riskler karşısında yeni bir 5+1 sürecinin Türk tarafı bakımından kabul edilebilir olması, öncelikle müzakere zemininin açıklığa kavuşturulmasına bağlıdır. Türk tarafı açısından uluslararası sorumluluk hukukundan kaynaklanan GKRY'nin sorumluluğuna dair yükümlükler yerine getirilmeden ve aşağıdaki ilkeler güvence altına alınmadan resmî ve kapsamlı görüşmelere geçilmesi beklenemez:

- Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsü müzakere öncesinde teyit edilmedikçe görüşmeler başlayamaz.
- Geçmiş federasyon müktesebatı ve Crans-Montana yakınlaşmaları Türk tarafı bakımından bağlayıcı kabul edilemez.
- Türkiye'nin etkin ve fiilî garantisi ile Türk askerî mevcudiyeti, güvenliği kanıtlanmamış alternatif mekanizmalar karşılığında ortadan kaldırılamaz.
- BM veya başka bir aktöre tarafların uzlaşmadığı noktaları tek taraflı olarak doldurma yetkisi verilemez.
- Toprak, mülkiyet, doğal kaynaklar ve deniz yetki alanları konuları, egemen eşitlik ve genel denge ilkelerinden bağımsız olarak ele alınamaz.
- Güven artırıcı önlemler, Türk tarafının egemenlik haklarını veya iki devletli çözüm tezini aşındıran dolaylı statü müzakerelerine dönüştürülmez.

Kaynakça:

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM]. (2010). Demopoulos ve Diğerleri v. Türkiye (Başvuru No: 46113/99). Büyük Daire Kararı. coe.int
- BBC News Türkçe. (2026a, 27 Temmuz). Guterres'in Kıbrıs temaslarından hangi sonuç çıktı? bbc.com
- BM Uluslararası Hukuk Komisyonu [ILC]. (2001). Devletin Uluslararası Aykırı Fiillerden Doğan Sorumluluğuna İlişkin Madde Taslağı. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu. un.org
- Guterres, A. (2026, 30 Temmuz). Çözüme giden yolu açacak, başarılı bir 5+1 toplantısı istiyorum (Basın Açıklaması). KKTC Enformasyon Dairesi. ct.tr
- Kalıcı Tahkim Mahkemesi [PCA]. (2007). Guyana v. Surinam Tahkim Davası. Nihai Ödül Kararı. pcacases.com
- Kıbrıs Postası. (2026, 31 Temmuz). Rum basını: Erhürman'ın haftalık görüşme önerisine Güney'den henüz yanıt gelmedi. instagram.com
- Londra Gazete. (2026, 29 Temmuz). Antonio Guterres: 5+1 için çalışmalar sürecektir. londragazete.com
- Tatar, E. (2026a, 29 Temmuz). Egemenliğe dayanmayan çözüm kalıcı olamaz (KIBRIS TV Röportajı). Kıbrıs Gazetesi. kibrisgazetesi.com
- Tatar, E. (2026b, 27 Temmuz). Tatar'dan Guterres'e mektup: "Kalıcı çözüm egemen eşitlikle mümkün". Güneş Kıbrıs. guneskibris.com
- Tatar, E. (2026c, 27 Temmuz). Ersin Tatar'dan Antonio Guterres'e mektup: Tarafsız olun. Kıbrıs Postası. kibrispostasi.com
- TRT Avaz. (2026, 29 Temmuz). Kıbrıs'ta "5+5" formatında yeni dönem başlıyor. trtavaz.com.tr
- Uluslararası Adalet Divanı [UAD]. (1969). Kuzey Denizi Kıta Sahaneliği Davaları (Almanya v. Danimarka; Almanya v. Hollanda). İlam Kararı. icj-cij.org
- Uluslararası Adalet Divanı [UAD]. (1997). Gabčíkovo-Nagymaros Projesi Davası (Macaristan v. Slovakya). İlam Kararı. icj-cij.org
- Uluslararası Adalet Divanı [UAD]. (2004). İşgal Altındaki Filistin Topraklarında Duvar İnşa Edilmesinin Hukuki Sonuçları. Danışma Görüşü. icj-cij.org

Diğer Kaynaklar:

- Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı. (1964a, 5 Haziran). *Telegram from the Department of State to the Embassy in Turkey* (FRUS, 1964–1968, Vol. XVI, Belge 54).
- Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı. (1964b, 5 Haziran). *Telegram from the Embassy in Turkey to the Department of State* (FRUS, 1964–1968, Vol. XVI, Belge 55).
- Birleşik Krallık Parlamentosu. (1964, 17 Şubat). *Cyprus*. Hansard, 689, 840–847.
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. (1964a, 4 Mart). *Resolution 186 (1964)*, S/RES/186.
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. (1964b, 9 Ağustos). *Resolution 193 (1964)*, S/RES/193.
- Garanti Antlaşması. (1960, 16 Ağustos). *Treaty of Guarantee concerning the Republic of Cyprus*.
- Necatigil, Z. M. (1989). *The Cyprus question and the Turkish position in international law*. Oxford University Press.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2008). *Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ilişkin izin kararları*.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.-a). *Kıbrıs meselesinin tarihçesi, BM müzakerelerinin başlangıcı*.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.-b). *The Cyprus issue*.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1963a, 27 Aralık). *Letter addressed to the Secretary-General*, S/5491.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1963b, 27 Aralık). *Letter addressed to the President of the Security Council*, S/5493.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1964a, 26 Mart). *Letter addressed to the President of the Security Council*, S/5624.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1964b, 4 Haziran). *Letter addressed to the President of the Security Council*, S/5744.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1964c, 26 Ağustos). *Letter addressed to the President of the Security Council*, S/5916.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1964d, 13 Mart). *Letter addressed to the President of the Security Council*, S/5596.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1964e, 8 Ağustos). *Letter addressed to the President of the Security Council*, S/5859.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1964f, 17 Ağustos). *Letter addressed to the Secretary-General*, S/5902.
- Türkiye Daimî Temsilciliği. (1964g, 18 Ağustos). *Letter addressed to the Secretary-General*, S/5904.

Başvuru Kaynakları

- Avrupa Birliği. (2003). Kıbrıs hakkında 10 No.lu Protokol. Avrupa Birliği'ne Katılım Senedi.
- Birleşmiş Milletler. (2004). The comprehensive settlement of the Cyprus problem. United Nations.
- Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri. (2021, 29 Nisan). Secretary-General's press conference following the informal 5+1 meeting on Cyprus. United Nations.
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. (1992). Resolution 750 (1992) (S/RES/750).
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. (1994). Resolution 939 (1994) (S/RES/939).
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.-a). Cyprus: What has happened?
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2026, 31 Ocak). Kıbrıs Adası'nda konuşlu Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün görev süresinin uzatılmasına dair 2815 (2026) sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı hakkında (No. 21).